

Παγκόσμια γεγονότα είχαμε πολλά, από τον θάνατο της Νταϊάνας έως το Μουντιάλ, όπως και γεγονότα βίαια και πραγματικά, από πολέμους έως γενοκτονίες. Όμως, συμβολικό γεγονός παγκόσμιας εμβέλειας, δηλαδή γεγονός όχι μόνο με παγκόσμια απήχηση αλλά και που να θέτει σε αμφισβήτηση την ίδια την παγκοσμιοποίηση, κανένα. Σε όλη τη διάρκεια αυτής της στασιμότητας κατά τη δεκαετία του 1990 υπήρχε «απεργία γεγονότων» (κατά την έκφραση του αργεντινού συγγραφέα Μασεδόνιο Φερνάντες). Να, λοιπόν, που η απεργία τε-

λείωσε! Τα γεγονότα έπαψαν να απεργούν. Μάλιστα, με τα χτυπήματα στο World Trade Center ερχόμαστε αντιμέτωποι με το απόλυτο γεγονός, τη «μητέρα όλων των γεγονότων», το καθαρό εκείνο γεγονός που συμπυκνώνει εντός του όλα τα γεγονότα που ποτέ δεν συνέβησαν.

Αυτό ανέτρεψε όλο το παιχνίδι της ιστορίας και της ισχύος, αλλά και τους όρους της ανάλυσης. Δεν πρέπει να βιαστούμε. Όσο τα γεγονότα έμεναν στάσιμα, έπρεπε να τα προεξοφλούμε και να προχωρούμε γρηγορότερα από αυτά. Όταν όμως αυτά επιταχύνουν τόσο πολύ, εμείς πρέπει να επιβραδύνουμε. Χωρίς, ωστόσο, και να αφεθούμε να θαφτούμε κάτω από τον κυκεώνα των λόγων και τα νέφη του πολέμου, και ενώ συγχρόνως διατηρούμε ανέπαφη την αλησιμόνητη λάμψη των εικόνων.

Όλοι οι λόγοι και τα σχόλια προδίδουν μια γιγάντια εξαντίδραση* στο ίδιο το γεγονός, αλλά και στη γοητεία που αυτό ασκεί: η ηθική καταδίκη και η ιερή ένωση ενάντια στην τρομοκρατία είναι ανάλογες με την τεράστια αγαλλίαση να βλέπεις να καταλύεται η παγκόσμια υπερδύναμη, ή μάλλον, να τη βλέπεις, τρόπον τινά, να αυτοκαταστρέφεται και να αυτοκτονεί μεγαλοπρεπώς. Άλλωστε, αυτή υπέθαλψε, στο όνομα της αφόρητης ισχύος της, όλη αυτήν τη διάχυτη βία από την πλευρά του κόσμου, άρα και την τρομοκρατική αυτή φαντασία που (χωρίς να το ξέρουμε) ενοικεί εντός μας.

Το ότι είχαμε ονειρευτεί αυτό το γεγονός, το ότι το είχε ονειρευτεί όλος ο κόσμος, χωρίς εξαίρεση –γιατί δεν γίνεται να

* Abréaction: Αντίδραση εξωτερίκευσης, μέσω της οποίας ένα υποκείμενο απελευθερώνεται από μια αισθηματική απώθηση (Σ.τ.Μ.).

μην ονειρεύεσαι την κατάλυση οποιασδήποτε δύναμης γίνεται μέχρι τέτοιου σημείου ηγεμονική- είναι απαράδεκτο για τη Δυτική ηθική συνείδηση, είναι όμως παρ' όλα αυτά γεγονός, και μάλιστα ανάλογο με την αξιολύπητη βία όλων των λόγων που θέλουν να το διαγράψουν.

Τελικά, εκείνοι το έκαναν, αλλά εμείς το θελήσαμε. Αν δεν λάβουμε αυτό υπ' όψιν, τότε το γεγονός χάνει κάθε συμβολική διάσταση: γίνεται καθαρή σύμπτωση, αμιγώς αυθαίρετη πράξη, φονική φαντασμαγορία ορισμένων φανατικών, τους οποίους θα αρκούσε, επομένως, να πατάξουμε. Ωστόσο, το ξέρουμε ότι δεν είναι έτσι. Εξ ου και το αντιφοβικό παραλήρημα, για να εξορκιστεί το κακό: γιατί το κακό βρίσκεται εκεί, παντού, πραγματικό σκοτεινό αντικείμενο του πόθου. Χωρίς αυτήν τη μύχια συνενοχή, το γεγονός δεν θα είχε την απήχηση που έχει, ενώ οι τρομοκράτες αναμφίβολα γνωρίζουν, στη συμβολική στρατηγική τους, ότι μπορούν

να βασίζονται σε αυτήν την ανομολόγητη συνενοχή.

Τούτο ξεπερνά κατά πολύ το μίσος για την κυρίαρχη παγκόσμια δύναμη που νιώθουν οι απόκληροι και τα θύματα της εκμετάλλευσης, αυτοί που βρέθηκαν στη λάθος πλευρά της παγκόσμιας τάξης πραγμάτων. Ο κακόβουλος αυτός πόθος βρίσκεται στην καρδιά ακόμη και εκείνων που νέμονται τα προνόμιά της. Η αλλεργία για κάθε οριστική τάξη, για κάθε οριστική δύναμη, είναι –ευτυχώς– παγκόσμια, και οι πύργοι του World Trade Center ενσάρκωναν στην εντέλεια, ακριβώς ως δίδυμοι, αυτήν την οριστική τάξη.

Καμιά ανάγκη για ενόρμηση θανάτου ή καταστροφής, ούτε καν για εκτροπή από τον στόχο. Είναι λογικότατο, και αμείλικτα σωστό, η υπερβολική ενίσχυση της δύναμης να παροξύνει τη βούληση για αφανισμό της. Είναι, μάλιστα, συνεργός του ίδιου του αφανισμού της. Όταν κατέρρευσαν οι δύο πύργοι, είχαμε την εντύπωση πως απαντού-

σαν στην αυτοκτονία των καμικάζι, αυτοκτονώντας κι αυτοί. Έχει ειπωθεί πως «ούτε ο Θεός δεν μπορεί να κηρύξει πόλεμο στον εαυτό του». Κι όμως, μπορεί. Η Δύση, στη θέση του Θεού (με τη θεϊκή παντοδυναμία και την απόλυτη ηθική νομιμότητα), γίνεται αυτοκτονική και κηρύσσει πόλεμο ενάντια στον εαυτό της.

Οι αναρίθμητες ταινίες καταστροφής μαρτυρούν αυτήν τη φαντασίωση, που προφανώς την εξορκίζουν με την εικόνα, κατακλύζοντας τα πάντα με ειδικά εφέ. Ωστόσο, η παγκόσμια έλξη που ασκούν οι ταινίες αυτές, όπως ακριβώς και η σαγήνη της πορνογραφίας, δείχνει πως το πέρασμα στη δράση είναι πάντοτε κοντά – με την έφεση να αρνηθεί κανείς κάθε σύστημα τόσο εντονότερη, όσο περισσότερο εκείνο προσεγγίζει την τελειότητα και την παντοδυναμία.

Είναι, άλλωστε, εύλογο οι τρομοκράτες (όπως και οι ειδικοί!) να μην είχαν προβλέψει την κατάρρευση των Δίδυμων Πύργων, η οποία και αποτέλεσε, πολύ περισσότερο

απ' ό,τι η επίθεση στο Πεντάγωνο, τον ισχυρότερο συμβολικό κλονισμό. Η συμβολική κατάρρευση ενός ολόκληρου συστήματος έγινε με βάση μιαν απρόβλεπτη συνεννοχή – σαν οι πύργοι, καταρρέοντας από μόνοι τους, αυτοκτονώντας, να μπήκαν στο παιχνίδι για να αποτελειώσουν το γεγονός. Με μια έννοια, ολόκληρο το σύστημα βοηθάει, όντας εσωτερικά ευπρόσβλητο, την αρχική δράση.

Όσο περισσότερο το σύστημα παγκοσμίως συγκεντρώνεται κάπου, συνιστώντας οριακά ένα και μοναδικό δίκτυο, τόσο πιο ευάλωτο καθίσταται σε ένα μονάχα σημείο (ήδη ένας μικρός φιλιππινέζος *χάκερ* είχε καταφέρει με τον φορητό του υπολογιστή να εξαπολύσει τον ιό «I love you», ο οποίος έκανε τον γύρο του κόσμου ρημάζοντας ολόκληρα δίκτυα). Στην περίπτωση μας, 18 καμικάζι, χάρη στο απόλυτο όπλο του θανάτου, πολλαπλασιασμένο από την τεχνολογική αποδοτικότητα, πυροδότησαν μια παγκόσμια καταστροφική διεργασία.

Όταν, λοιπόν, η παγκόσμια δύναμη μονοπωλεί έτσι την κατάσταση, όταν έχουμε να κάνουμε με αυτήν τη φοβερή συμπύκνωση κάθε λειτουργίας από τον τεχνοκρατικό μηχανισμό και την ενιαία σκέψη, ποιος άλλος τρόπος απομένει πέρα από *την τρομοκρατική μεταβίβαση της κατάστασης*;* Το ίδιο το σύστημα, λοιπόν, δημιούργησε τους αντικειμενικούς όρους της ωμής αυτής ανταπάντησης. Κρατώντας όλα τα χαρτιά για τον εαυτό του, αναγκάζει τον Άλλον να αλλάξει τους κανόνες του παιχνιδιού. Κι αφού είναι άγριο το διακύβευμα, είναι άγριοι και οι κανόνες. Σε ένα σύστημα όπου η ίδια η υπερβολική ισχύς του θέτει μια άλυτη πρόκληση, οι τρομοκράτες απαντούν με μια οριστική πράξη, στην οποία είναι αδύνατον να απαντήσεις κάνοντας κάποια ανταλλαγή. Τρομοκρατία είναι η πράξη που επαναφέρει μιαν ανένδοτη μοναδικότητα στον πυρήνα ενός συστήματος

* Κατ' αναλογία με τη μεταβίβαση (transfert) στην ψυχανάλυση (Σ.τ.Μ.).

γενικευμένων ανταλλαγών. Όλες οι μοναδικότητες (τα είδη, τα άτομα, οι πολιτισμοί) που πλήρωσαν με τον θάνατό τους την εγκατάσταση ενός παγκόσμιου κυκλώματος στο οποίο κυριαρχεί μία μόνο δύναμη, εκδικούνται σήμερα με αυτήν την τρομοκρατική μεταβίβαση της κατάστασης.

Τρόμος αντί τρόμου· δεν υπάρχει πια καμιά ιδεολογία πίσω απ' όλα αυτά. Είμαστε εφεξής πολύ πέραν της ιδεολογίας και του πολιτικού στοιχείου. Την ενέργεια που τροφοδοτεί τον τρόπο καμιά ιδεολογία και κανένας σκοπός –ούτε καν ισλαμικός– δεν μπορεί να την εξηγήσει. Αυτό δεν αποβλέπει πλέον στο να μετασχηματίσει τον κόσμο, αλλά (όπως και οι αιρέσεις στην εποχή τους) στο να τον εξωθήσει στα άκρα, μέσω της θυσίας, ενώ το σύστημα από την πλευρά του επιδιώκει να τον «πραγματοποιήσει» διά της βίας.

Η τρομοκρατία είναι παντού, όπως και οι ιοί. Είναι κάτι που διαχέεται παγκοσμίως, που συνοδεύει σαν σκιά κάθε σύ-

στημα κυριαρχίας, παντού έτοιμο να αφυπνιστεί, σαν διπλός πράκτορας. Δεν υπάρχει πλέον οριοθετική γραμμή που να επιτρέπει να την περιζώσουμε· η τρομοκρατία βρίσκεται στην ίδια την καρδιά αυτού του πολιτισμού που την πολεμάει, ενώ το ορατό ρήγμα (και το μίσος) που αντιπαραθέτει, στον παγκόσμιο χάρτη, τα θύματα της εκμετάλλευσης και τους υπανάπτυκτους με τον Δυτικό κόσμο ενώνεται κρυφίως με το εσώτερο ρήγμα του κυρίαρχου συστήματος. Αυτό εδώ είναι πλέον σε θέση να αντιμετώπισει κάθε ορατό ανταγωνισμό. Απέναντι όμως στην άλλη, που έχει δομή ιού-λες και κάθε μηχανισμός εκκρίνει τον αντίπαλό του, το ένζυμο του ίδιου του αφανισμού του— απέναντι λοιπόν σε αυτήν τη σχεδόν αυτόματη μορφή μετακύλισης* της ίδιας του της δύναμης, το σύστημα δεν μπορεί να κάνει τίποτε. Και η τρομοκρατία εί-

* Réversion: Μετάλλαξη προς την αντίθετη κατεύθυνση απ' ό,τι μια προγενέστερη μετάλλαξη (Σ.τ.Μ.).

ναι το ωστικό κύμα αυτής της σιωπηλής μετακύλισης.

Συνεπώς, δεν πρόκειται για σύγκρουση πολιτισμών ή θρησκειών, και ξεπερνά κατά πολύ το Ισλάμ και τις Ηνωμένες Πολιτείες, στα οποία τείνουμε να επικεντρώσουμε τη σύγκρουση προκειμένου να δώσουμε στον εαυτό μας την ψευδαίσθηση μιας ορατής αναμέτρησης και μιας διά της βίας επίλυσης. Πρόκειται για θεμελιώδη ανταγωνισμό, ο οποίος ωστόσο υποδηλώνει, μέσα από το φάντασμα της Αμερικής (που είναι ίσως το επίκεντρο, αλλά σε καμιά περίπτωση η αποκλειστική ενσάρκωση της παγκοσμιοποίησης), και μέσα από το φάντασμα του Ισλάμ (που ούτε αυτό είναι η ενσάρκωση της τρομοκρατίας), *τη νικηφόρα παγκοσμιοποίηση που αντιμάχεται τον εαυτό της*. Με αυτήν την έννοια, μπορούμε όντως να μιλάμε για παγκόσμιο πόλεμο· όχι για τον τρίτο, αλλά για τον τέταρτο και τον μόνο αληθινά παγκόσμιο πόλεμο, αφού το διακύβευμά του είναι η ίδια η παγκοσμιο-

ποίηση. Τόσο ο πρώτος όσο και ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ανταποκρίνονταν στην κλασική εικόνα του πολέμου. Ο πρώτος έθεσε τέρμα στην πρωτοκαθεδρία της Ευρώπης και στην εποχή της αποικιοκρατίας. Ο δεύτερος έθεσε τέρμα στον ναζισμό. Ο τρίτος, που έλαβε χώρα με τη μορφή του Ψυχρού Πολέμου και της αποτροπής, έθεσε τέρμα στον κομμουνισμό. Από τον ένα πόλεμο στον άλλο, προχωρούσαμε ολοένα και περισσότερο προς μία και μοναδική παγκόσμια τάξη πραγμάτων. Σήμερα, έχοντας φτάσει δυνάμει στο τέρμα της, αυτή η τάξη πραγμάτων βρίσκεται πια αντιμέτωπη με ανταγωνιστικές δυνάμεις, που είναι διάχυτες παντού, ακόμη και στην καρδιά της παγκοσμιοτητας, σε όλες τις τρέχουσες αναταραχές. Μικρομοριακός (fractal) πόλεμος, με όλα τα κύτταρα, όλες τις μοναδικότητες να εξεγείρονται, σαν αντισώματα. Ένας πόλεμος τόσο άπιαστος, ώστε πρέπει πότε πότε να διασώζουμε την ιδέα του πολέμου με θεαματικές σκηνοθεσίες, όπως στον

Κόλπο ή στο Αφγανιστάν. Ο τέταρτος παγκόσμιος πόλεμος, όμως, είναι αλλιώτικος. Είναι αυτό που κατατρώγει κάθε παγκόσμια τάξη, κάθε ηγεμονική κυριαρχία – αν στον κόσμο κυριαρχούσε το Ισλάμ, τότε η τρομοκρατία θα ξεσηκωνόταν ενάντια στο Ισλάμ. *Και τούτο γιατί ο ίδιος ο κόσμος αντιστέκεται στην παγκοσμιοποίηση.*

Είναι πράγματι ανήθικη η τρομοκρατία. Το γεγονός του World Trade Center, η συμβολική τούτη πρόκληση, είναι κάτι ανήθικο και αντιστοιχεί σε μια παγκοσμιοποίηση που είναι η ίδια ανήθικη. Άρα, ας γίνουμε κι εμείς ανήθικοι, και, αν θέλουμε να καταλάβουμε κάτι απ' όλα αυτά, ας κοιτάξουμε λίγο πιο πέρα από το Καλό και το Κακό. Από τη στιγμή που έχουμε ένα συμβάν πρόκληση όχι μόνο για την ηθική αλλά και για κάθε είδους ερμηνεία, ας επιχειρήσουμε να αποκτήσουμε την ευφυΐα του Κακού.

Εδώ, άλλωστε, βρίσκεται το κρίσιμο σημείο: στο ότι η Δυτική φιλοσοφία, αυτή του Διαφωτισμού, παρανόησε εντελώς τη σχέ-

ση ανάμεσα στο Καλό και στο Κακό. Έχουμε την αφέλεια να πιστεύουμε ότι η πρόοδος του Καλού, η ενίσχυσή του σε όλα τα πεδία (στις επιστήμες, στις τεχνικές, στη δημοκρατία, στα ανθρώπινα δικαιώματα), σημαίνει και ήττα του Κακού συγχρόνως. Κανένας δεν φαίνεται να έχει καταλάβει πως το Καλό και το Κακό δυνάμουν ταυτόχρονα, με την ίδια κίνηση. Ο θρίαμβος του ενός δεν συνεπάγεται την εξάλειψη του άλλου· το αντίθετο, μάλιστα. Μεταφυσικά, το Κακό εκλαμβάνεται ως τυχαίο ψεγάδι, αλλά αυτό το αξίωμα, από το οποίο απορρέουν όλες οι μανιχαϊστικές αντιλήψεις περί μάχης του Καλού ενάντια στο Κακό, είναι παραπλανητικό. Το Καλό δεν κατανικά το Κακό, ούτε και αντιστρόφως· δεν μπορούν να αναχθούν το ένα στο άλλο και συγχρόνως η μεταξύ τους σχέση είναι αξεδιάλυτη. Ουσιαστικά, το Καλό μόνο παραιτούμενο από το να είναι ο εαυτός του θα μπορούσε να προκαλέσει την εξολόθρευση του Κακού, καθώς, με το να

οικειοποιείται το παγκόσμιο μονοπώλιο ισχύος, συνεπιφέρει την αναζωπύρωση μιας ανάλογης βίας.

Στο παραδοσιακό σύμπαν υπήρχε ακόμη ισορροπία του Καλού και του Κακού, σύμφωνα με μια διαλεκτική σχέση η οποία, ό,τι κι αν γινόταν, διασφάλιζε τη σταθερότητα και την ισορροπία του ηθικού σύμπαντος – όπως, τρόπον τινά, συνέβαινε με τον Ψυχρό Πόλεμο, όπου η αντιπαράθεση των δύο υπερδυνάμεων διασφάλιζε την ισορροπία του τρόμου. Άρα, καμιά υπεροχή του ενός έναντι του άλλου. Η ισορροπία αυτή ακυρώθηκε από τη στιγμή που υπάρχει ολική γενίκευση του Καλού (ηγεμονία του θετικού πάνω σε οποιαδήποτε μορφή αρνητικότητας, αποκλεισμός του θανάτου και κάθε εν δυνάμει αρνητικής δύναμης, ολοσχερής θρίαμβος των αξιών του Καλού). Από δω και ύστερα, η ισορροπία διαταράσσεται, λες και το Κακό, αποκτώντας αόρατη αυτονομία, αναπτύσσεται εφεξής εκθετικά.

Τηρουμένων όλων των αναλογιών, πρόκειται τρόπον τινά για ό,τι συνέβη στην πολιτική τάξη πραγμάτων με την εξάλειψη του κομμουνισμού και με τον παγκόσμιο θρίαμβο της φιλελεύθερης δύναμης. Τότε εμφανίστηκε ένας εχθρός σαν φάντασμα, που διαχέεται σε όλον τον πλανήτη, διαπερνώντας τα πάντα σαν ιός, και αναδύεται μέσα από κάθε διάκενο δύναμης: το Ισλάμ. Ωστόσο, το Ισλάμ δεν είναι παρά το κινούμενο μέτωπο που αποκρυσταλλώνει αυτό τον ανταγωνισμό. Αυτός είναι πανταχού παρών και μέσα στον καθένα μας. Άρα, τρόμος ως ανταπόδοση στον τρόμο. Τρόμος, όμως, ασύμμετρος. Και αυτή η ασύμμετρία είναι που αποπλίζει εντελώς την παγκόσμια παντοδυναμία. Καθώς τα έχει βάλει με τον εαυτό της, το μόνο που κατορθώνει είναι να βυθίζεται στη δική της λογική περί συσχετισμού των δυνάμεων, χωρίς να μπορεί να παίξει στο πεδίο της συμβολικής πρόκλησης και του θανάτου, αφού το έχει διαγράψει από τον δικό της πολιτισμό.

Μέχρις εδώ, η ολοκληρωμένη αυτή δύναμη έχει καταφέρει εν πολλοίς να απορροφήσει και να εξαφανίσει κάθε κρίση, κάθε αρνητικότητα, δημιουργώντας έτσι μια τελείως απελπιστική κατάσταση (όχι μόνο για τους κολασμένους της Γης, αλλά και για τους ευκατάστατους και τους προνομιούχους, στην ακραία τους άνεση). Το θεμελιακό γεγονός είναι ότι οι τρομοκράτες σταμάτησαν να αυτοκτονούν δίχως κανένα αποτέλεσμα, ότι βάζουν στο παιχνίδι τον ίδιο τους τον θάνατο με τρόπο επιθετικό και αποτελεσματικό, σύμφωνα με μια στρατηγική διαίσθηση, που είναι απλούστατα η πελώρια ευπάθεια του αντίπαλου, η ευπάθεια ενός συστήματος που έχει αγγίξει την οιονεί τελειότητα και ως εκ τούτου έγινε συγχρόνως ευπρόσβλητο από την παραμικρή σπίθα. Κατάφεραν να κάνουν τον ίδιο τους τον θάνατο απόλυτο όπλο ενάντια σε ένα σύστημα που επιβιώνει μέσα από τον αποκλεισμό του θανάτου και που το ιδανικό του είναι οι μηδέν θάνατοι. Κάθε σύστη-

μα μηδενικού θανάτου είναι σύστημα μηδενικού αθροίσματος. Και κάθε μέσο αποτροπής και καταστροφής είναι εντελώς ανίσχυρο ενάντια σε έναν εχθρό που έχει ήδη καταστήσει τον θάνατό του όπλο αντεπίθεσης. «Σιγά μη φοβηθούμε τους αμερικανικούς βομβαρδισμούς! Οι άνδρες μας θέλουν να πεθάνουν όσο οι Αμερικάνοι θέλουν να ζήσουν!». Εξ ου και η δυσαναλογία των 4.000 θανάτων που προκάλεσαν με ένα μόνο πλήγμα σε ένα σύστημα μηδέν θανάτων.

Οπότε, τα πάντα εδώ παίζονται στο χαρτί του θανάτου, όχι μόνο με την ξαφνική εισβολή του θανάτου σε απευθείας μετάδοση, σε πραγματικό χρόνο, αλλά με την εισβολή ενός θανάτου περισσότερο κι από πραγματικού, ενός θανάτου συμβολικού και θυσιαστικού – με άλλα λόγια, του απόλυτου και ανέκκλητου γεγονότος.

Αυτό είναι το πνεύμα της τρομοκρατίας.

Να μην επιτίθεται ποτέ στο σύστημα βάσει συσχετισμού δυνάμεων. Αυτό είναι το

(επαναστατικό) φαντασιακό που επιβάλλεται από το ίδιο το σύστημα, το οποίο επιβιώνει με το να ωθεί ακατάπαυστα όσους τού επιτίθενται να δώσουν μάχη στον στίβο της πραγματικότητας, που είναι δικός του εσαεί. Να μεταθέτεις, λοιπόν, την πάλη στη συμβολική σφαίρα, όπου ο κανόνας είναι η πρόκληση, η αντιστροφή, ο υπερθεματισμός. Έτσι, ώστε στον θάνατο να μπορείς να ανταπαντήσεις μόνο με ανάλογο ή ανώτερο θάνατο. Να προκαλείς το σύστημα με ένα δώρο στο οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί παρά μόνο με τον ίδιο του τον θάνατο και την ίδια του την κατάρρευση.

Η τρομοκρατική υπόθεση εργασίας είναι ότι το ίδιο το σύστημα αυτοκτονεί σε απάντηση των πολλαπλών προκλήσεων του θανάτου και της αυτοκτονίας. Κι αυτό γιατί ούτε το σύστημα ούτε η εξουσία ξεφεύγουν από τη συμβολική δέσμευση – άλλωστε, σε αυτήν την παγίδα στηρίζεται η μοναδική πιθανότητα να καταλυθούν. Σε αυτόν τον ιλιγγιώδη κύκλο της αδύνατης ανταλλαγής

του θανάτου, ο θάνατος του τρομοκράτη είναι ένα απειροελάχιστο σημείο, που δημιουργεί όμως μια χοάνη, ένα κενό αέρος γιγαντιαίων διαστάσεων. Γύρω από αυτό το μηδαμινό σημείο, όλο το σύστημα, του πραγματικού και της ισχύος, συμπυκνώνεται, παθαίνει τέτανο, συσπειρώνεται στον εαυτό του και καταβραθρώνεται στην ίδια του την υπερ-αποτελεσματικότητα.

Η τακτική του τρομοκρατικού προτύπου έγκειται στο να προκαλεί περίσσεια πραγματικότητας και να κάνει το σύστημα να καταρρέει κάτω από το βάρος της. Όλος ο εμπαιγμός της κατάστασης και συγχρόνως η επιστρατευμένη βία της εξουσίας στρέφονται εναντίον του συστήματος, γιατί οι τρομοκρατικές πράξεις είναι ταυτόχρονα ο παραμορφωτικός καθρέφτης της ίδιας του της βίας και το πρότυπο μιας συμβολικής βίας που του είναι απαγορευμένη, του μόνου εί-

δους βίας που δεν μπορεί να ασκήσει: αυτής του ίδιου του θανάτου του.

Να γιατί όλη η ορατή ισχύς είναι ανίσχυρη μπροστά στον μηδαμινό, αλλά συμβολικό, θάνατο μερικών ατόμων.

Πρέπει να υποκλιθούμε στο προφανές γεγονός ότι έχει γεννηθεί μια νέα τρομοκρατία, ένα νέο είδος δράσης που παίζει το παιχνίδι και ιδιοποιείται τους κανόνες του παιχνιδιού, ώστε να το διαταράξει καλύτερα. Οι άνθρωποι αυτοί όχι μόνο δεν αγωνίζονται με ίσους όρους (αφού βάζουν στο παιχνίδι τον ίδιο τους τον θάνατο, και επομένως δεν γίνεται να απαντήσεις «είναι άνανδροι»), αλλά σφετερίστηκαν και όλα τα όπλα της κυρίαρχης δύναμης. Το χρήμα και την κερδοσκοπία στο χρηματιστήριο, την πληροφορική και την αεροναυτική τεχνολογία, τη θεαματική διάσταση και τα δίκτυα των μέσων ενημέρωσης. Αφομοίωσαν τα πάντα από τη νεωτε-

ρικότητα και την παγκοσμιότητα, χωρίς να αλλάξουν τον στόχο τους, ο οποίος παραμένει να την καταστρέψουν.

Τα αποκορύφωμα του δόλου: μεταχειρίστηκαν ακόμη και την καθημερινότητα της αμερικανικής κοινωνίας ως προσωπίο και διπλό παιχνίδι. Ζούσαν στα προάστια των μεγαλουπόλεων, διάβαζαν και σπούδαζαν οικογενειακώς, ώσπου από τη μια μέρα στην άλλη αφυπνίστηκαν, σαν ωρολογιακές βόμβες. Το ότι κατείχαν στην εντέλεια αυτήν τη ζωή στην παρανομία είναι σχεδόν εξίσου τρομοκρατικό με τη θεαματική πράξη της 11ης Σεπτεμβρίου. Κι αυτό, γιατί έτσι γίνεται ύποπτος οποιοσδήποτε: το οποιοδήποτε άκακο πλάσμα δεν είναι άραγε δύναμι τρομοκράτης; Αν μπόρεσαν αυτοί εδώ να περάσουν απαρατήρητοι, τότε ο καθένας μας που περνά απαρατήρητος είναι εγκληματίας, ενώ γίνεται ύποπτο και το